

Lärarhandledning till klimatrollspelet

Klimatfrågan

Klimatfrågan är en av mänsklighetens största och mest komplexa utmaningar. Klimatexperter inom FN:s klimatpanel IPCC¹ är överens om att koncentrationen av växthusgaser ökar successivt i atmosfären vilket i sin tur leder till högre temperaturer. Klimatpanelen anser att en stigande medeltemperatur leder till mer extremt väder där torka, värmeböljor, översvämningar och orkaner förväntas bli vanligare. Forskarna är också överens om att den globala uppvärmningen sannolikt orsakas av människan.

Forskarna menar att konsekvenserna av klimatförändringen kan bli mycket allvarliga och påverka en rad olika områden såsom internationell säkerhet, livsmedelssäkerhet, vattenförsörjning och människors hälsa. Såväl rika som fattiga länder drabbas. De människor och samhällen med minst resurser drabbas mest och hårdast. Människors grundläggande behov och rätt till mat, bostad, sjukvård, utbildning och trygghet hotas.

Den globala uppvärmningen är ett gränsöverskridande problem och globala överenskommelser är en förutsättning för att bromsa klimatförändringen. För att överenskommelserna ska komma till stånd måste aktörerna uppleva besluten som rättvisa. Förhållandet och förtroendet mellan den rika världen och utvecklingsländerna är en nyckelfråga vid internationella klimatförhandlingar. Många utvecklingsländer har lågt förtroende för den rika världen som inte uppfyllt åtaganden om biståndsvolymer och minskade koldioxidutsläpp. En viktig princip i klimatkonventionen² är att industriländerna bör ta ledningen i kampen mot klimatförändringen och dess skadliga effekter. Detta är en grundläggande ansats eftersom industriländer historiskt stått för den allra största delen av utsläppen.

Många viktiga frågor är ännu olösta: Vilka mekanismer ska ligga till grund för utsläppsminskningen? Hur ser en rättvis ansvarsfördelning mellan världens länder ut? Hur ska det tekniska och finansiella stödet till klimatanpassning öka och komma utvecklingsländerna till godo? Här har FN en viktig roll. Det är via FN som de internationella klimatförhandlingarna sker.

På Miljödepartementets och Naturvårdsverkets hemsidor kan du läsa mer om internationell klimatpolitik och resultat från klimatförhandlingarna på Bali, Poznan och Köpenhamn.

www.regeringen.se/sb/d/8820

www.naturvardsverket.se/sv/Klimat-i-forandring/Klimatpolitiken/Internationell-klimatpolitik

www.fn.se/klimat

Klimatrollspelet

1 Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC, är FN:s vetenskapliga panel i klimatfrågan. IPCC bedriver ingen egen forskning utan har uppgiften att utvärdera den omfattande klimatrelaterade forskning som pågår världen över.

2 Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar, UNFCCC, antogs i samband med FN:s konferens om miljö- och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Regelverket trädde i kraft den 21 september 1994 och innebär bland annat att "parterna till konventionen bör vidta förebyggande åtgärder för att förutse, förhindra eller minimera orsakerna till klimatförändringar. De bör anta nationella program som innehåller åtgärder för att motverka klimatförändringar inom alla relevanta samhällsreformer omfattande alla växthusgaser samt samarbeta för att underlätta anpassning till ett förändrat klimat." Konventionens parter (de länder som undertecknat konventionen) träffas varje år för förhandlingar. Klimatkonventionen är ett viktigt och omfattande ramverk för jordens klimat. Överenskommelsen har idag undertecknats av mer än 200 länder.

Klimatrollspelet är en simulering av internationella klimatförhandlingar i FN:s regi. Eleverna arbetar gruppvis i delegationer. De agerar under hela klimatkonferensen som om de vore verkliga delegater som representerar stater eller organisationer. Delegationerna debatterar vissa förutbestämda och förberedda frågor och uppgiften är att försöka få så stort genomslag som möjligt för landets/organisationens ståndpunkter. Delegationerna ska driva sina krav och vara beredda att acceptera kompromisser och eftergifter. Målet är att delegationerna ska arbeta fram och besluta om ett framtida klimatavtal. Innehållet och mötesformen ska efterlikna verkliga klimatförhandlingar så långt det är möjligt.

Klimatrollspelet handlar såväl om miljöfrågor som om ekonomisk och social utveckling, säkerhetspolitik, mänskliga rättigheter och rättvisa. Tanken är att eleverna genom rollspelet ska få uppleva de konflikter och svårigheter som uppstår när stater, regioner och andra aktörer med olika förutsättningar, ideologier och intressen ska samarbeta.

Klimatrollspelets syfte är att via delaktighet i realistiska klimatförhandlingar ge eleverna kunskap, engagemang och tro på möjligheten att lösa en av vår tids största utmaningar.

Klimatrollspelet kräver inga tidigare erfarenheter av rollspel hos lärare och elever. Instruktioner, detaljerade rollkort för delegationerna och material- och länktips finns. Om du som lärare vill använda Svenska FN-förbundets specifika metod för hur man genomför FN-rollspel³ hittar du allt material på Svenska FN-förbundets hemsida. Här finns instruktioner för arrangörer, ordföranden och delegater. Du får även exempel på hur man skriver resolutioner enligt FN:s formalia, vilket du kan dra nytta av när du ska skapa klimatavtal: www.fn.se/skola/fn-rollspel/handbok-for-fn-rollspel. Ett FN-rollspel kan pågå från en dag till en hel vecka. Ofta simuleras FN:s säkerhetsråd eller generalförsamling men även särskilda konferenser som klimatmöten är vanliga.

Pedagogiska vinster

Klimatfrågan innehåller många olika vetenskaper och undervisningen bör därför präglas av tvärvetenskapliga perspektiv. I ett FN-rollspel är eleverna aktiva och använder politiska verktyg för förändring då rollspelet går ut på att eleverna ska agera i liknande beslutsprocesser som dagens makthavare ställs inför. Erfarenheter visar att eleverna snabbt får insikt i komplexiteten bakom internationella förhandlingar och inte minst hur roligt de kan ha när de debatterar internationell politik. En viktig förklaring till varför FN-rollspel visat sig vara pedagogiskt framgångsrikt är att eleverna i sin roll som delegater övar sig i att se på problem utifrån andras perspektiv. Dessutom kan eleverna känna sig säkrare i debatter där de inte behöver försvara egna värderingar och ståndpunkter. Ett rollspel ger dem möjlighet att ta ut svängarna och i detalj utforska sin rollfigurs argumentation. På köpet får eleverna större förståelse för olika ståndpunkter och komplexiteten i verkliga internationella politiska förhandlingar.

Rekommenderad läsning (för lärare och elever):

- *Vägen mot ett internationellt avtal om jordens klimat*. En skrift om klimatprocessen. Miljödepartementet, 2008.
- *Internationellt klimatsamarbete – Sverige möter klimatutmaningen*. Miljödepartementet, 2008.

Skrifterna behandlar bland annat grundläggande begrepp, förkortningar, Kyotoprotokollets uppkomst och innebörd, resultat från tidigare klimatförhandlingar och de aktuella frågeställningarna i internationell klimatpolitik.

³ I över 50 år har FN-rollspel (eng. Model UN) arrangerats på högstadie- och gymnasieskolor samt på universitet och högskolor världen över. Årligen deltar över 100 000 studenter i FN-rollspel, i allt från mindre FN-rollspel i form av säkerhetsråd med 30 elever i ett klassrum till internationella FN-rollspel med över 3000 studenter. Läs mer på www.fn.se

Klimatrollspel om ett nytt klimatavtal

Ett globalt framtida klimatavtal

I december 2009 samlades världens länder i Köpenhamn för att under ledning av FN förhandla om ett nytt internationellt klimatavtal. Avtalet ska ta vid efter det nuvarande Kyoto-protokollet år 2013. Förhandlingarna sker inom ramen för FN:s Klimatkonvention, UNFCCC, där principen om *gemensamt men olika ansvar* är central. Det nya avtalet ska framför allt styra mot kraftigt minskade utsläpp från industriländerna. Avsikten är att avtalet ska omfatta alla industriländer samt utvecklingsländer med snabbt växande ekonomier. Avtalet ska samtidigt stödja utvecklingsländer så att deras utsläpp kan begränsas utan att ländernas möjligheter till ekonomisk utveckling äventyras.

De internationella klimatförhandlingarna är komplexa och kräver beslut i många mindre delfrågor. Förhandlingarna handlar bland annat om konstruktion och fördelning av utsläppsminskningar, klimatanpassning, teknikutveckling, tekniköverföring och avskogning.

Klimatrollspelets huvudfrågor

Frågorna vid de internationella förhandlingarna sammanfattas i rollspelet till två huvudfrågor. Rollspelet kan inkludera båda frågorna (en i taget) eller endast en av frågorna.

1. Utsläppsminskningar (*mitigation*)

Hur utsläppen av växthusgaser ska begränsas diskuteras på olika plan. De handlar både om att nå enighet om ett globalt, långsiktigt mål och om själva konstruktionen och fördelningen om åtaganden om utsläppsminskningar mellan länder. Avtalet ska ta vid efter Kyotoavtalets slut (efter 2012). För att nå målet om utsläppsminskningar behandlas frågor om finansiering, teknologiutveckling, teknologiöverföring, minskad avskogning och flexibla mekanismer.

2. Anpassning till klimatets förändring (*adaptation*)

Frågan om anpassning till klimatets förändring är central för utvecklingsländerna. Utöver kraven på minskade utsläpp i industriländer kräver utvecklingsländerna omfattande tekniskt och finansiellt stöd för sin egen anpassning till ett varmare klimat. Diskussionerna om anpassning har varit svåra men handlar inte så mycket om industriländerna ska bistå utvecklingsländerna utan *hur* det ska gå till.

Klimatrollspelets aktörer

I klimatrollspelet finns stater och organisationer samt en ordförande och en vice ordförande som leder konferensen. Organisationerna har i verkligheten ingen rätt att fatta beslut i klimatförhandlingen men kan delta i diskussioner och lobbying. Varje delegation har tillgång till ett rollkort som redogör för landets eller organisationens ståndpunkter i klimatfrågan. Rollspelet vinner på om eleverna utvecklar sin roll utöver rollkortet men en huvudregel är att delegaterna alltid ska agera i linje med sitt lands verkliga politik.

Aktörer

Ordförande	Vice ordförande
------------	-----------------

Stater:

Australien	Bangladesh
Brasilien	EU
Indien	Japan
Kina	Ryssland
Samoa/AOSIS	Saudiarabien/OPEC
Sydafrika	Uganda
USA	

Organisationer:

Climate Justice Now	Plan Sverige
Naturskyddsföreningen	Vattenfall/ICC

Klimatförhandlingarna

Under klimatförhandlingarna debatteras de förutbestämda och förberedda frågorna, med målet att arbeta fram och besluta om ett nytt klimatavtal. En viktig del i förhandlingarna är lobbying då delegaterna ska söka stöd för sina krav och skapa allianser. Under pågående förhandlingar kan delegationerna utsättas för särskilda utmaningar genom att de via ett pressmeddelande får ta del av ett krisscenario som till exempel en omfattande naturkatastrof. Delegationernas uppgift är att förhålla sig till krisen och eventuellt förändra vissa ståndpunkter och förslag. Syftet med avbrottet i förhandlingarna kan vara:

- Att låta eleverna använda kunskaper om sin aktör under nya omständigheter
- Att ge bränsle till debatten
- Integrera nya frågeställningar
- Att vidga och förändra perspektiv

Planering och genomförande

Att genomföra klimatrollspelet kräver organisatorisk och pedagogisk planering och förkunskaper hos eleverna. Omfattningen och innehållet i den förberedande undervisningen styrs bland annat av vilka ämnen och kursmål som ska ingå, vilka frågor som ska debatteras under klimatförhandlingarna och hur mycket tid som är avsatt. Ämnesförberedelser och delegationernas förberedelser är viktiga för att få genomtänkta förhandlingsstrategier, levande rollkaraktärer och livliga debatter.

Det är också viktigt att alla delegater känner till debattreglerna, dagordningen för klimatmötet och ordförandens roll.

Rollspelet kan med fördel inkludera många olika ämnen som till exempel engelska, samhällskunskap, geografi, naturkunskap, svenska, global miljövärd, miljöpolitik och globalkunskap. Rollspelet kan även genomföras inom ramen för ett ämne.

Lärarna bör i förväg planera för:

- teoretiska ämneskunskaper som klimatförhandlingarna kräver
- tid till förberedelser och genomförande av förhandlingarna
- lokaler och schemaläggning
- fördelning av roller (stater, organisationer och ordföranden)
- vilka huvudfrågor och delfrågor som ska debatteras (utsläppsminskningar och/eller anpassning)
- delegationernas förberedelser
- debattregler, dagordning för klimatförhandlingarna och uppföljande diskussion
- förslag på hur ett klimatavtal kan se ut
- ordförande och vice ordförande
- pressmeddelande
- bedömning: Ska förberedelserna bedömas eller enbart klimatförhandlingarna? Ska rollspelet följas upp med muntliga seminarier eller skriftliga inlämningsuppgifter?
- material- och länktips